Универзитет у Београду
Филолошки факултет

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовао Комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о Високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета донело је 6. јула 2019. одлуку којом смо изабрани у Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је **Александра Јовић** пријавила под насловом ***Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским.***

2. Састав Комисије:

Др Предраг Пипер, редовни професор за научну област русистика; датум избора у звање редовног професора: 7. 12. 1991; у пензији од 1. октобра 2018. године.

Др Биљана Марић, доцент Филолошког факултета у Београду, Катедра за славистику. Ужа научна област: Руски језик. Датум избора у звање: 1.11.2011.

Др Радослава Трнавац, ванредни професор Филилошког факултета у Београду, Катедра за славистику. Ужа научна област: Руски језик. Датум избора у звање: 19. 3.2019.

II. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Александра Јовић рођена је 13. марта 1968. године у Београду. Основну и средњу школу (Филолошку гимназију у Београду) завршила је као носилац Вукове дипломе. Студије славистике (руски језик и књижевност и пољски језик и књижевност) завршила је са одличним успехом на Филолошком факултету у Београду. Две године боравила је на студијском усавршавању у Москви (Институт „А. С. Пушкин“). Служи се и енглеским језиком. Члан је Савеза славистичких друштава Србије и Удружења научних и стручних преводилаца Србије.

Радила је као спикер и преводилац на Радио Југославији, као сарадник и преводилац на Саобраћајном факултету у Београду, као инокореспондент за енглески и руски језик и симултани преводилац за руски језик у компанији НИС „Југопетрол“ у Београду. Лекторисала је стручне текстове из различитих области, универзитетске уџбенике, студије, као и дела духовне литературе. С руског и црквенословенског језика преводила је разнородна православна духовна штива, књиге и акатисте.

Наставничко и педагошко искуство стицала је у основним и средњим школама Јабланичког округа, као и у сопственој школи језика у Власотинцу (Школа језика „Свети Сава“). Од школске 2013/2014. године запослена је као

стручни сарадник на Катедри за руски језик и књижевност Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици. Након што је положила све испите на докторским академским студијама Филолошког факултета Универзитета у Београду, школске 2015/2016. године изабрана је у звање асистента на Катедри за руски језик и књижевност Универзитета у Приштини, а реизабрана је школске 2018/2019. године.
Научне области које је посебно интересују јесу: русистика, теолингвистика, историја словенских језика, индоевропеистика.

III. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Студије и чланци

Јовић, А. 2003. *А ја ни у смрти мртва бити нећу – духовно дело игуманије Иларије* (уводна студија о животу и делу игуманије Иларије Сретеновић). Београд: Стубови Православља.

Јовић, А. 2009. „О неким специфичностима наставе руског језика на подручју призренско-тимочког дијалекта“, у: Србољуб Такић (ур.), *Власотиначки зборник* 3 (стр. 459-466). Власотинце: Народна библиотека „Десанка Максимовић“.

Јовић, А. 2013. „Акатист као жанр црквене химнографије“, у: проф. др Б. Јовановић (ур.), *Зборник радова Филозофског факултета* XLIII (2) (стр. 701-722). Косовска Митровица: Филозофски факултет.

Јовић, А. 2015. „Русские белоэмигранты в лесковацком крае после 1917 года“. *Русский язык как инославянский,* вып.VII, 204-211. Белград: Общество славистов Сербии.

Јовић, А. 2016. „О црквенословенизмима у *Речнику српскохрватскога књижевног језика,* у: проф. др Б. Јовановић (ур.), *Зборник радова Филозофског факултета* XLVI (1) (стр. 27-49). Косовска Митровица: Филозофски факултет.

Јовић, А. 2016. „Духовни смисао живота и смрти у средњовековној поезији о светом кнезу Лазару“, у: проф. др Б. Јовановић (ур.), *Зборник радова Филозофског факултета* XLVI (2) (стр. 547-571). Косовска Митровица: Филозофски факултет.

Вукотић, М., Јовић, А. 2018. „Делегации Сербии и Черногории на Втором Всеславянском съезде и Всероссийской этнографической выставке в Москве 1867 года“, у: проф. др М. Лончар-Вујновић (ур.), *Зборник радова Филозофског факултета* XLVIII (1) (стр. 199-225). Косовска Митровица: Филозофски факултет.

Јовић, А. 2018. „Власотинце у контексту (централнога) индоевропског мита“, у: проф. др М. Лончар-Вујновић (прир. и уред.), *Наука без граница 4 (Време и простор)*: међународни тематски зборник (стр. 49-74). Косовска Митровица: Филозофски факултет Универзитета у Приштини.

Мањи прилози:

Јовић, А. 2016. „Анотирана библиографија радова који обрађују међујезичко контрастирање (конфронтирање), или га примењују на словенској језичкој грађи“ (информативни прилог), у: проф. др М. Лончар-Вујновић (ур.), *Зборник радова Филозофског факултета* XLVI (4) (стр. 317-339). Косовска Митровица: Филозофски факултет.

Јовић, А. 2017. „Анотирана библиографија радова из руске лексикологије и лексикографије (1945-1975)“ (информативни прилог), у: проф. др М. Лончар-Вујновић (ур.), *Зборник радова Филозофског факултета* XLVII (2) (стр. 377-394). Косовска Митровица: Филозофски факултет.

Преводи с руског језика:

1. Курајев, А., ђакон. *Да ли сви путеви воде ка Богу*. Цетиње: Светигора, 1997.
2. Авдејев, Д. *Православље и психотерапија*: *из дневника православног психијатра.* Цетиње: Светигора, 1998.
3. Дјаченко, Г., протојереј. *Тајни живот душе после телесне смрти*. Цетиње: Светигора, 1999.
4. Платонов, О. „Дневник Григорија Распућина“ у *Живот за цара*. Нови Сад: Артпринт, 1999.
5. Грачев, А. *Шта треба да зна свака православна девојчица*. Цетиње: Светигора, 2000.
6. Свети оци и учитељи Цркве: св. Јован Златоусти, св. Симеон Нови Богослов, архиман. Јустин Поповић, архиман. Амвросије Јурасов, Н. Пестов и др. *О хришћанском односу према животињама: праведник брине о животу сваког створења.* Цетиње: Светигора, 2001.
7. Иљинска, А. *Тајна старца Теодосија.* Београд: Образ светачки, 2002.
8. *Време покајања и време отпадије: разговори са савременим светогорским старцима.* Прир. Јован Србуљ. Београд: Образ светачки, 2002.
9. Св. Филарет Московски. *Слава Богомајке.* Београд: Стубови Православља и манастир Рукумија, 2003.
10. Максимов, J., јереј. *О светима православне цркве преображеним из ислама.* Београд: Стубови Православља, 2004.
11. *Свети Лаврентије Черниговски у сећањима духовне деце (житије, поуке, пророчанства, чуда).* Приредила његова духовна деца. Београд: Образ светачки, 2004.

Преводи акатиста са рускоцрквенословенског језика.

Акатист св. благоверним муромским чудотворцима кнезу Петру и кнегињи Февронији,

Акатист св. апостолу Симону Зилоту, Акатист св. праведном Јовану Руском и

Акатист св. великомученици Анастасији Узорешитељници: у *Акатисти светима.* Београд: Образ светачки, 2006.

Акатист светим мученицима Флору и Лавру и Акатист преподобном Сампсону Страноприму: у *Акатисти* (књ. друга; прир. М. И. Нанић). Шид: Српска православна заједница, 2006.

Акатист Пресветој Богородици у част њене иконе „Радост уцвељених“ и Акатист Пресветој Богородици Курској: у *Акатисти Пресветој Богородици.* Београд: Образ светачки/Очев дом, 2011.

Акатист преподобномученици Параскеви, у: *Акатисти (трима) светим Петкама* (прир. архиман. о. Јован Јеленков; друго, допуњено издање). Јаково: Братство манастира свете Петке, Фенек: 2013.

Преводи са српског језика:

Вукотич Вукота Тупа. *Трехмерная морфология Черногории* (редактор: д-р Светислав Г. Попович; перевод на русский: Александра Йович и Игорь Товстоног). Белград: Донатграф; Подгорица: Инженерная академия Черногории, 2016.

Илич Небойша Илке. *Кристиан* (фильм о традиции плавания за Честным Крестом во Власотинце). Власотинце: ЮГ фильм, 2016.

Остало:

Изложба посвећена српско-руским културно-историјским везама (*Срби и Руси*: *преплитање историјских судбина* - фотографије, пропратни текстови, архивска грађа); 13-15. децембар 2017, поводом прославе 55-годишњице Катедре за руски језик и књижевност Филозофског факултета Универзитета у Приштини.

Учешће на научним скуповима:

Православна теологија и култура: научни скуп у организацији Филозофског факултета у Нишу, 25-26. децембар 2008, са рефератом *Акатист као химнографска форма.*

Седамнаести конгрес Савеза славистичких друштава Србије у Сокобањи, 18-20. септембар 2009, са рефератом *О неким специфичностима наставе руског језика на подручју призренско-тимочког дијалекта*.

Как сегодня изучать историю славянского мира: међународни научни славистички форум у организацији Петроградског државног универзитета, 13-16. септембар 2017, са рефератом *Делегации Сербии и Черногории на Втором Всеславянском съезде и Всероссийской этнографической выставке в Москве 1867 года* (у коауторству са др Мартом Вукотић).

Наука без граница: међународни научни скуп у организацији Филозофског факултета Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, 21-22. септембар 2017, са рефератом *Власотинце у контексту (централнога) индоевропског мита*.

IV. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ КАНДИДАТА ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

На основу увида у биографију и библиографију кандидата, Комисија закључује да Александра Јовић испуњава услове за израду докторске дисертације.

V. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Предраг Пипер, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, Катедра за славистику, у пензији.

Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

Pronomina reflexiva у српскохрватском језику // *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*. – ISSN 0352–5724. – 27/28 (1984–1985), 633–639.

Реципрочност и рефлексивност у словенским језицима // *Јужнословенски филолог*. – ISSN 0350–185X. – 42 (1986), 9–20.

О семантичкој основи поређења сродних језика // *Семинар за македонски јазик, литература и култура* : *научна дискусија* (Скопје). – 13 (1987), 49–56.

О возвратных местоимениях в русском языке // *Актуальные вопросы изучения морфологии русского языка*. – Москва : Московский университет, 1988. – Стр. 80–88.

О граматичком значењу // *Живи језици*. – ISSN 0514–7743. – 30, 1/4 (1988), 10–16.

Tertium comparationis u konfrontativnim i tipološkim opisima slovenskih jezika // *IV simpozijum Kontrastivna jezička istraživanja : Novi Sad, 8. i 9. decembar 1989 : zbornik radova*. – Novi Sad : Filozofski fakultet, 1991. – Str. 15–23.

О анафорском ротирању антецедената у српском језику // *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*. – ISSN 0352–5724. – 44, 1/2 (2000), 463–470.

Jezik i prostor. Drugo, dopunjeno izdanje. Beograd: Biblioteka XX vek, 2001.

Граматика руског језика : *у поређењу са српском*. – Треће издање. – Београд : Завет, 2012. – 340 стр.

Лингвистичка русистика: студије и чланци. – Београд: Филолошки факуалтет, 2012. – 588 стр.

Нормативна граматика српског језика / П. Пипер, И. Клајн. – Нови Сад: Матица српска, 2013.

Комисија сматра да проф. др Предраг Пипер испуњава услове за ментора предложене докторске дисертације.

VI. ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације назива тезе (наслова):

Будући да ће се Александра Јовић у својој докторској дисертацији бавити контрастивном анализом система заменичких средстава са рефлексивном функцијом у дата два словенска књижевна језика, може се констатовати да је предложени наслов тезе: *Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским* прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. Оцена предмета (проблема) истраживања:

Предмет дисертације *Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским* припада актуелној проблемској области у савременој лингвистичкој русистици и славистици јер се у савременој славистици и лингвистици рефлексивност интензивно проучава на материјалу словенских и несловенских језика у синтакси реченице и текста. Интересовање за синтаксу рефлексивних конструкција уочљиво расте од шездесетих година XX века и не јењава ни данас.

Тако замишљена дисертација одликовала би се и иновативношћу пошто до сада није било слично замишљеног монографског истраживања о рефлексивности ни у науци о руском језику ни у науци о српском језику, будући да би се у планираној дисертацији разматрао и систем у целини и функционалне специфичности појединих чланова тог система.

Дисертација *Заменичка рефексивност у руском језику у поређењу са српским* имала би научно релевантан предмет јер се језичка средства са

рефлексивном функцијом одликују развијеношћу системских односа и високом фреквентношћу употребе.

3. Библиографија прелиминарних истраживања:

Колегиница Александра Јовић приложила је следећи прелиминарни списак литературе из области предмета дисертације коју предлаже:

1. Александров, Н. М. „К вопросу о классификации частей речи в индоевропейских языках“. Сб. *Вопросы теории частей речи.* Ленинград: Наука, 1968, стр. 107-115.
2. Апресян, Ю. Д. *Избранные труды*. Том I. *Лексическая семантика: синонимические средства языка.* Москва: Языки русской культуры, 1995.
3. Арутюнова, Н. Д. *Язык и знание.* Москва: Языки русской культуры, 2004.
4. Belfrage Zribi-Hertz, A. „From intensive to reflexive: the prosodic factor“. < https://www. researchgate.net/publication/267 400631
5. Бенвенист, Е. *Речник индоевропских установа. Привреда, сродство, друштво, власт, право, религија* (превод Александра Ломе). Сремски Карловци – Нови Сад, 2002.
6. Биккулов, Ш. Ф. *Лексико-семантические и семантико-синтаксические особенности рефлексивных конструкций в современном английском языке* (диссертация на соискание ученой степени кандидата наук). Ленинград, 1990 <cheloveknauka.com
7. Бондарко, А. В. *Теория морфологических категорий.* Ленинград: Наука, 1976.
8. Бондарко, А. В. *Функциональная грамматика.* Ленинград: Наука, 1984.
9. Бондарко, А. В. *Проблемы функциональной грамматики. Полевые структуры.* СПб: Наука, 2005.
10. Velčič, M. *Uvod u lingvistiku teksta.* Zagreb: Školska knjiga, 1987.
11. Виноградов, В. В. *Русский язык* (*грамматическое учение о слове*). Издание второе. Москва: Высшая школа, 1947.
12. Војводић, Д. „Теорија семантичких локализација као универзални лингвистички модел“. *Јужнословенски филолог, LIV* (1998). Институт за српски језик САНУ, Београд, стр. 204-213.
13. Војводић, Д. „Функционално-семантичко поље као лингвистички модел у испитивању хрватскосрпског језичког система“. *Научни састанак слависта у Вукове дане,* 20/1, МЦС, Београд, стр. 269-279.
14. Wray, A, Bloomer, A. *Projects in Linguistics: a practical guide to researching language.*Second edition. London: Hodder Education, 2006.
15. Гнездилова, Г. А. *Аффикс – ся /-сь (sʹ a/sʹ) в синхронно-диахронном аспекте: на материале русского языка и языков разных систем*< dlib.rsl.ru
16. Грковић-Мејџор, Ј. *Историјска лингвистика: когнитивно-типолошке студије.* Сремски Карловци – Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2013.
17. Дамљановић, Д. *Исказивање реципрочности у руском и српскохрватском језику:* магистарски рад. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 1991.

18. Денисенко, В. Н., Рыбаков, М. А. „Семантическая типология: история и теория вопроса.“ <cyberleninka.ru
19. Đorđević, R. *Uvod u kontrastiranje jezika*. Šesto izdanje. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2004.
20. Иванов, В. В. *Категория поссесивности в славянских и балканских языках.* Москва: Наука, 1989.
21. Ивановић, М. *Акционалност: семантика и форма у савременом украјинском и српском језику.* Београд: Филолошки факултет, 2016.
22. Ивић, М. „Један проблем словенске синтагматике осветљен трансформационом методом (граматичка улога морфеме *се* у српскохрватском језику“. //*Јужнословенски филолог XXV, 1961-1962,* стр. 137-151.
23. Ivić, M. *Pravci u lingvistici*. Peto izdanje. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1974
24. Янко-Триницкая, Н. А. *Возвратные глаголы в современном русском языке.* Москва: АН СССР, 1962.
25. Янко-Триницкая, Н. А. О местоименной природе „друг друга“. – *Русский язык в школе* No.1, 1975, стр. 68-71.
26. Janjušević Oliveri, A. „Kategorija intenzifikacije u savremenom srpskom jeziku.“// *Luča -časopis za filosofiju i teoriju kulture i društva,* XXIV (3/4), str. 249-258.
27. Ярцева, В. В. (главный редактор). *Лингвистический энциклопедический словарь.* Москва: Советская энциклопедия, 1990.
28. Katičić, R. „O rečenicama s anaforom i kataforom povezanima u diskurz“, *Filologija,* 24-25, Zagreb,1995, str. 195-199.
29. Клајн, И., Пипер, П. (уред.). *Контрастивна пручавања српског и руског језика: правци и резултати.* Београд: САНУ, 2010.
30. Klajn, I. „O zamenicama i pojmu zamenjivanja.“ *Anali Filološkog fakulteta,* Beograd, knj. 12 (1976), str. 547-563.
31. Колесов, В. В. *Историческая грамматика русского языка.* СПб: Факультет филологии и искусств СПбГУ; Москва: Издательский центр „Академия“, 2009.
32. Копров, В. Ю. *Семантико-функциональное поле залоговости в разноструктурных языках*<docviewer.yandex.ru 34.doc
33. Kordić, S. „Zamjenice u izgradnji kohezije teksta“ <https://bib.irb.hr/datoteka/447307
34. Корепина, Н. А. *Языковая реализация функционально-семантической категории самости* (диссертация на соискание ученой степени кандидата наук). Иркутск, 2009.
35. Корнева, Е. В. *Возвратность как семантическая категория на материале русского и немецкого языков.* Воронеж: Воронежский государственный университет, 1996.
36. Кошутић, Р. *Граматика руског језика: II облици.* Четврто издање. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 1984.
37. Крысин, Л. П. *Современный русский язык: лексическая семантика, лексикология, фразеология, лексикография.* Москва, 2007.

38. Crystal, D. *A First Dictionary of Linguistics and Phonetics*. London: Andre Deutsch, 1980.
39. Кубрякова, Е. С. *Краткий словарь когнитивных терминов.* Москва. Изд-во МГУ, 1997.
40. Левин, Ю. И. „О семантике местоимений.“ *Проблемы грамматического моделирования.* Москва, 1973, стр. 108-120.
41. Липатова, Г. А. *Рефлексивность в языке и речи* (диссертация на соискание ученой степени кандидата наук). Череповец, 2001 < cheloveknauka.com
42. Lyons, J. „Deixix and Subjectivity: Loquor, ergo sum?“ /In:/ Jarvella i Klein (red.), 1982, pp. 101-125.
43. Лютикова, Е. А. „Русская лексема сам: системно-когнитивный анализ (с А. Е. Кибриком)“, *Вопросы языкознания*, No. 3, 1995.Лютикова, Е. А. „Рефлексивы и эмфаза“, *Вопросы языкознания*, No. 6, 1997.
44. Лютикова, Е. А. *Интенсификаторы и типология рефлексива* (кандидатская диссертация), Москва: МГУ,1998.
45. Майтинская, К. Е. *Местоимения в языках разных систем.*Москва: Наука, 1969.
46. Маловицкий, Л. А. „Номинативное и дейктическое значение.“ /В сб.:/ *Языковые значения*. Ленинград: Ленинградский государственный педагогический институт, 1976, стр. 81-92.
47. Marojević, R. *Gramatika ruskog jezika (tom 1 i tom 2).* Beograd: ZUNS, 2004.
48. Меденица, Л. *Незаменички прилози са просторним значењем у савременом руском и српском језику* (докторска дисертација). Београд: Филолошки факултет, 2014.
49. Meje, A. *Увод у упоредно проучавање индоевропских језика.* Београд: Научна књига, 1965.
50. Miličević, M. Leksička i gramatička recipročnost u srpskom jeziku.//*Primenjena lingvistika* 15, 2014, str. 21-38.
51. Николић, М. *Категорија степена у српском језику: сложена реченица.* Београд: Институт за српски језик САНУ, 2014.
52. Норман, Б. Ю. *Переходность, залог, возвратность (на материале болгарского и других славянских языков).* Минск: Изд-во БГУ им. В. И. Ленина, 1972.
53. Oraić Rabušić, I. O odnosu elementa –se i zamjenice sebe.//*Rasprave*: časopis Instituta za hrvatsko jezikoslovlje 41/1, 2015, str. 97-126.
54. Откупщикова, М. И. „Части речи и местоимения в русском языке.“ /В сб.:/ *Структурная и прикладная лингвистика, вып.1,* Ленинград, 1978, стр. 48-56.
55. Перельмутер, И. А. „Индоевропейский медий и рефлексив (опыт функционального анализа)“. *Вопросы языкознания,* No. 1, 1984, стр. 1-11.
56. Пипер, П. „О типовима квантификатора у српскохрватском језику“. /У зб.:/ *Научни састанак слависта у Вукове дане,* 11/2, стр. 93-103.
57. Piper, P. *Zamenički prilozi (gramatički status i semantički tipovi).* Novi Sad: Institut za strane jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, 1983.

58. Пипер, П. Местоименные наречия в русском, польском и сербохорватском языках.//Zbornik radova Instituta za strane jezike i književnosti (Novi Sad), 1983, стр. 403-412.
59. Пипер, П. Pronomina reflexiva у српскохрватском језику.//*Зборник Матице српске за филологију и лингвистику,* 1984-1985, стр. 633-639.
60. Пипер, П. Локалистская теория падежей и функциональная грамматика русского языка как иностранного. //*Русский язык за рубежом* (Москва) 6, 1986, стр. 79-83.
61. Пипер, П. Реципрочност и рефлексивност у словенским језицима. – Резюме: Реципрок и рефлексивность в славянских языках. // *Јужнословенски филолог* 42, 1986, стр. 9-20.
62. Пипер, П. *Заменички прилози у српскохрватском, руском и пољском језику: семантичка студија.* Београд: Институт за српскохрватски језик; Библиотека Јужнословенског филолога, 1988.
63. Пипер, П. „О граматичком значењу“. *Живи језици.* XXX/1-4 (1988), стр. 10-16.
64. Пипер, П. „Граматичке категорије и говорне ситуације у српском и другим словенским језицима.“ *Књижевност и језик,* XXXVII/1. Београд, стр. 20-33.
65. Piper, P. O funkcijama i tipovima katafore. – Summary: Functions and Types of Cataphora. // Istraživanja jezika i oko jezika: zbornik radova posvećen profesoru Naumu Dimitrijeviću / priredila Slobodanka Đolić, Beograd: izdanje autora, 1996, str. 61-70.
66. Пипер, П. О полицентричности семантичких категорија.// *Јужнословенски филолог,* 56/3-4, 2000, стр. 829-840.
67. Пипер, П. *Методологија лингвистичких истраживања: преглед и хрестоматија.* Београд: издање аутора, 2000.
68. Piper, P. *Jezik i prostor*. Drugo, dopunjeno izdanje. Beograd: Biblioteka XX vek, 2001.
69. Пипер, П., Стојнић., М. *Руски језик: изговор, граматика, конверзација, вежбе.* Београд: Завет, 2002.
70. Пипер, П. Сербские грамматики русского языка и проект сопоставительного описания русского и сербского языков.//VI Международный симпозиум *Проекты по сопоставительному изучению русского и других языков: тезисы докладов.* – Белград*:* Филологический факультет, 2004, стр. 54-55.
71. Пипер, П. О когнитивнолингвистичким и сродно усмереним проучавањима српског језика.//Когнитивнолингвистичка проучавања српског језика. Београд: САНУ *(= Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија,* књ. 1*)*, 2006, стр. *7-47*.
72. Пипер, П. Анафора у српској простој реченици.//*Зборник Матице српске за славистику*, св. 71-72, 2007, стр. 261-273.
73. Пипер, П., Радовановић, М. (уредници). *Семантичка проучавања српског језика.* Београд: САНУ, 2008 *(=Српски језик у светлу савремених лингвистичких теорија,* књ. 2*)*.
74. Пипер, П. „Граматика границе“. *Јужнословенски филолог: у част академика Милке Ивић* 64 (2008), стр. 307-322.

75. Пипер, П. (ред.). *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције.* Београд: Београдска књига, 2009 (у коауторству са Вјером Малџијевом, Зузаном Тополињском и Мајом Ђукановић).
76. Пипер, П. *Лингвистичка русистика: студије и чланци.* Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2012.
77. Пипер, П., Клајн, И. *Нормативна граматика српског језика*. Нови Сад: Матица српска, 2014.
78. Поляков, Д. К. Грамматическая рефлексивность в современном чешском языке. Москва: МГУ, 2010.
79. Попова, З.Д., Стернин, И. А. *Когнитивная лингвистика.* Москва: АСТ: „Восток-Запад“, 2007.
80. Поповић, Љ. *Језичка слика света. Когнитивни аспект контрастивне анализе.* Београд: Филолошки факултет, 2008.
81. Поповић, Љ., Војводић, Д., Номађи, М. *У простору лингвистичке славистике*. Зборник научних радова. Поводом 65 година живота академика Предрага Пипера. Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет, 2015.
82. Поповић, Љ. „Актуелна питања когнитивнолингвистичких проучавања српског језика“. *Јужнословенски филолог LXXIII,* св. 3-4 (2017).
83. Радзиховская, В. К. *Функционально-семантическая категория взаимности в современном русском языке: квантово-синергический аспект*. Москва: Прометей, МПГУ, 2005.
84. Радић. Ј. „Граматичке категорије у настави“. *Научни састанак слависта у Вукове дане,* 33/1, Београд, 2004, стр. 191-202.
85. Радић, Ј. „Заменички систем и заменица себе/се“, у: Милош Ковачевић (ур.), *Српски језик у употреби,* књ. 1, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, 2009, стр. 213-226.
86. Радић, Ј. „Заменички систем – основа језика и говора (теоријско-методолошки приступ)“. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику,* LVI/1, Нови Сад, 2013, стр. 7-25.
87. Расулић, К., Кликовац, Д. (ур.). *Језик и сазнање: хрестоматија из когнитивне лингвистике.* Београд: Филолошки факултет, 2014.
88. Rasulić, K. *Jezik i prostorno iskustvo.* Beograd: Filološki fakultet, 2004.
89. Ристић, С. *Граматички и когнитивни аспекти лексичког значења.* Београд: Институт за српски језик САНУ, 2009.
90. Samardžić, T. Reč *se* u argumentskoj strukturi ditranzitivnih glagola.// 35. međunarodni skup slavista u Vukove dane, 2005. <https://vdocuments.mx/tanja-samardzic-
91. Станишић, В. *Увод у индоевропску филологију.* Београд: Чигоја штампа, 2006.
92. Стевановић, М. *Граматика српског језика (за средње школе).* Дванаесто издање. Београд: Заветно слово, 1998.
93. Стевановић, М. „Проблем глаголског рода и повратни глаголи.“//*Јужнословенски филолог* XXV, 1961-1962.
94. Стефановић, Марија. *Категорија аниматности у српском и руском језику.* Нови Сад: Академска књига, 2008.

95. Стевовић, И. „Систем заменичких речи у српскохрватском језику“. *Књижевност и језик,* 1, стр. 27-43.
96. Степанов, Ю. С. *Имена, предикаты, предложения: Семиологическая грамматика.* Москва: Наука, 1981.
97. Тагамлицкая, Г. О грамматической природе слов *сам* и *самый. //Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языка,* вып. 5, том *XXVIII, 1969,* стр. 437-444.
98. Тестелец, Я. Г., Толдова, С. Ю. „Рефлексивные местоимения в дагестанских языках и типология рефлексива“. *Вопросы языкознания* No. 4, 1998. < www.researchgate.net
99. Tošović, B. *Ruska gramatika u poređenju sa srpskohrvatskom.* Sarajevo: Svjetlost, 1988.
100. Фасмер, М. *Этимологический словарь русского языка.* Перевод с немецкого и дополнения академика О. Н. Трубачева. В четырех томах. 4-е издание, стереотипное. 3 том. Москва: Астрель – Аст, 2004.
101. Фрейденберг, О. М. (ред.). *Античные теории языка и стиля.* Москва-Ленинград: ОГИЗ, 1936.
102. Frleta, F. Uporaba i značenje nenaglašenoga dativa povratne zamjenice u hrvatskom jeziku. *Jezik* 1/LVII, 2010, стр. 1-13.
103. Haspelmath, M. A frequentist explanation of some universals of reflexive marking. Leipzig: Max Planck Institute for Evalutionary Anthropology, 2005.
104. Ходеми, М. М., Мохаммади, М. Р. „Средства выражения категории возвратности в русском и персидском языках.“ *Молодой ученый,* No. 5 (109), март -1, 2016.
105. Цивьян, Т. В. „О некоторых способах отражения в языке оппозиции внутренний/внешний.“ /В сб.:/ *Структурно-типологические исследования в области грамматики славянских языков*, 1973.
106. Čomski, N. *Gramatika i um.* Beograd: Nolit, 1972.
107. Шведова, Н. Ю., Лопатин, В. В. (ред.). Русская *грамматика*. Издание 2-е, исправленное. Москва: Русский язык, 1990.
108. Щерба, Л. В. *Языкова система и речевая деятельность.* Москва: Наука, стр. 77-100.

4. Предмет, циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати:

Колегиница Александра Јовић у својој пријави теме за докторску дисертацију наводи да би циљ њене дисертације био да се што потпуније испита, представи и опише систем рефлексивних заменичких речи у руском језику и да се он упореди са системом рефлексивних заменичких речи у српском језику.

На основу увида у научну и стручну литературу она закључује да тај предмет истраживања до сада није добио исцрпну контрастивну обраду у руској и српској лингвистици, и поред извесног броја релевантних радова посвећених заменичкој рефлексивности и функционално-семантичкој категорији рефлексивности у појединим словенским језицима.

Комбинујући традиционални, семасиолошки, и новији, ономасиолошки, приступ језику, она би у свом истраживању пошла од хипотезе да је категорија

рефлексивности исказана заменичким речима у руском и српском језику далеко разуђенија и комплекснија него што се то обично представља у традиционалним граматикама и лингвистичкој литератури уопште, јер се испољава и граматички експлицитно и имплицитно (као тзв. скривена категорија).

Очекује се да контрастивна анализа заменичке рефлексивности на корпусу рускога и српског језика потврди да је реч о семантичкој категорији која је делимично граматикализована, делимично лексикализована (односно реализована кроз комплементарност граматичких и лексичких средстава), те да чини систем са одговарајућим центром и периферијом.

Претпоставља се да ће синхронијско поређење прикупљене грађе двају блискосродних и типолошки сличних језика показати да су подударности и сличности у употреби рефлексивних заменичких речи међу њима израженије него разлике, али и да постоји низ контрастивно релевантних специфичности и појединих рефлексивних заменичких речи, и система у целини.

Предложеном дисертацијом истраживања у области типологије словенских језика могла би се и проширити и продубити. Апликативни допринос рада односио би се на домен будућих истраживања у контрастивној славистици, на наставу рускога и српског језика у инословенској средини, на израду уџбеника, приручника и граматика рускога и српског језика као и на преводилачку делатност.

Одређујући предмет свог будућег дисертационог истраживања *Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским*, Александра Јовић полази од чињенице да се рефлексивност у словенским језицима изражава јединицама различитих језичких подсистема и то како на синтаксичком нивоу, тако и на морфолошком и творбеном. Предмет предложеног дисертационог истраживања био би заменички сегмент категорије рефлексивности како је он граматикализован и лексикализован у савременом руском и српском књижевном језику. Пошто је реч о језицима која припадају словенској језичкој породици, претпоставља се да ће међујезичка подударност у датој области бити већа него што би био случај у неким другим мање сродним језицима.

Александра Јовић у пријави истиче да би основни циљ рада био контрастивни опис заменичког подсистема категорије рефлексивности, као и анализа и објашњење принципа на којима је тај подсистем организован и начина на који његове јединице функционишу. Циљ рада је тиме јасно формулисан у смеру у којем дато истраживање може дати релевантне резултате. У вези с тим у пријави је умесно наглашено да би у дисертацији такође били размотрени релевантни парадигматски и синтагматски односи између тог подсистема и других, сродних подсистема јединица са функцијом рефлексивности у руском и српском језику.

Анализа материјала треба да пружи подробан увид у те подсистеме и у принципе њиховог организовања и функционисања.

Предложено дисертационо испитивање заменичке рефлесивности у савременом руском књижевном језику у поређењу са српским, обављено на валидном и репрезентативном корпусу, требало би да резултира исцрпним, прецизним и добро документованим увидом у те језичке подсистеме у дата два језика. Тим главним очекиваним резултатом били би обухваћени и други, ужи резултати тако замишљене дисертације, који би могли бити корисни за будућа шира лексиколошка, лексикографска и граматичка проучавања словенских језика.

Основне хипотезе у дисертационом истраживању *Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским* добро су формулисане и представљају солидну основу за истраживање које у оквиру рада на дисертацији која се пријављује треба обавити. Те хипотезе су да је подсистем заменичких средстава са рефлексивном функцијом организован у виду хијерархизованих синтаксичко-семантичких опозиција; да се већина јединица у том систему одликује различитим степеном лексикализованости; да између дата два словенска језика у тој области постоји висок степен подударности и сличности, али и низ разлика, које треба описати и објаснити.

Може се са доста основа очекивати да би дисертационо истраживање *Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским* дало резултате који би били релевантни како за науку о руском језику и науку о српском језику, узете понаособ, тако и за контрастивно проучавање словенских језика, за испитивање природе односа у граматичко-лексичким подсистемима, за лексикографски опис рефлексивних заменичких речи, као и за проучавање њихових синтаксичких функција.

5. <u>План рада и методи истраживања</u>:

У уводном делу дисертације били би дефинисани предмет, циљ и теоријске основе истраживања.

У првом делу теоријска и методолошка питања датог истраживања била би размотрена у развијенијем облику, док би други део дисертације представљао анализу грађе, њену интерпретацију и систематизацију. Подела рада на теоријски део и основни део, посвећен контрастивном опису заменичких речи с рефлексивном функцијом одредиће употребу и избор метода и методолошких поступака. Будући да комплексан проблем захтева и комплексан приступ, биле би коришћени и општи научни методи - посматрање, дескрипција, анализа, синтеза, индукција и дедукција, интерпретација, као и поједини лингвистички методи, посебно контрастивни метод као и метод парафразе, супституције, трансформације и др.

Теоријско-методолошку основу истраживања чинила би теорија семантичких локализација, која је у славистици излагана, развијана и примењивана на више проблемских области у оквиру проучавања семантичке категорије простора и метафоризације просторних критеријума у другим семантичким сферама, и у оквиру које су рефлексивне заменичке речи анализиране као посебан тип текстуалних анафорских локализатора Намера Александре Јовић јесте да у дисертацији *Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским* ту теорију примени на дати језички подсистем, што би представљало још једну проверу њених експланаторних могућности, али и прилику да се она модификује и даље развија у складу са теоријом и методологијом савремених проблемски сличних лингвистичких истраживања.

У првом делу дисертације било би такође размотрено питање опсега заменица као врсте речи и оправданост употребе термина „заменичке речи“; били би анализирани место и опис рефлексивних заменица у традиционалним и новијим граматикама руског, српског и других словенских језика; био би дат критички преглед релевантних радова о категорији рефлексивности и заменичкој

рефлексивности у различитим словенским и несловенским језицима и досадашњих резултата истраживања у тој области.

Истраживање би било спроведено применом метода корпусне анализе. Емпиријску основу истраживања представљала би грађа из основних функционалних стилова руског и српског књижевног језика, која би била преузета из постојећих електронских и других извора, а знатним делом грађа би била ексцерпирана и из примарних извора, углавном из новије руске и српске књижевности и текстова из других функционалних стилова.

Када је реч о књижевноуметничком стилу, грађа је ексцерпирана из дела узорних стилиста руског и српског језика од прве половине XX века до нашег времена - краја друге деценије XXI века, односно из следећих извора: Куприн, Александр Иванович. *Поединок.* Москва: Художественная литература, 1980; Тэффи (Лохвицкая), Надежда Александровна. *Юмористические рассказы* (собрание сочинений в пяти томах). Москва: Книжный клуб *Книговек*, 2011; Пелевин, Виктор Олегович.*Чапаев и Пустота.* Москва: Вагриус, 2003; Водолазкин, Евгений Германович. *Лавр.* Москва: АСТ, 2013; Яхина, Гузель Шамилевна. *Дети мои.*Москва: АСТ, 2018; Andrić, Ivo. Znakovi pored puta. Beograd: Sezam Book, 2011; Црњански, Милош. *Себе* I. <https://tamoiovde.files.wordpress.com/2012/06/seobe.milos5a-crnjanski-1; Kiš, Danilo. *Bašta, pepeo.* Beograd: Nolit, 1982; Kapor, Momo. *Poslednji let za Sarajevo*. Podgorica: Oktoih, 2001; Петровић, Горан. *Опсада цркве Светог Спаса.* Београд: Народна књига/Алфа, 2001.

Да би корпус био што разноврснији и богатији, у анализу су укључени и други функционални стилови: публицистички, научни, административни и разговорни стил.

Као извори користили би се и репрезентативни речници српскога и руског језика: Речник САНУ, једнотомни и шестотомни речник српскога језика Матице српске; Мали Академијин речник руског језика у четири тома, Велики Академијин речник руског језика, као и релевантни двојезични (руско-српски и српско-руски) речници.

Други део рада представљао би централи део дисертације, у којем би ексцерпирана грађа била систематизована и интерпретирана, а затим би, на крају сваког одељка у оквиру којег је обрађена одређена рефлексивна заменичка реч у подсистему којем припада, били изведени закључци, где би упоредо били приказано стање у руском и у српском језику.

Основна структура другог дела дисертације пратила би општу класификацију функционално схваћених рефлексивних израза на оне који дају спољашњу карактеристику (упућују на субјекат, ређе на објекат, који се замишља као компактна целина независно од тога да ли је у питању једнина или множина, нпр. рус. *себя, свой, сам, по-своему*; срп. *себе, свој, сам*); и оне који дају унутрашњу карактеристику (упућују на субјекат или објекат који се замишља као сложена целина и на односе унутар такве целине, нпр. рус. *друг друга, взаимно, особо*; срп. *међусобно, један другог, узајамно, понаособ, засебно* и сл.).

У дисертацији би било размотрено и питање односа семантичке категорије рефлексивности и других категорија: реципрочности, посесивности, квантификације, модалности, социјативности, дијатезе, транзитивности, као и

процеси граматикализације, лексикализације, односно деграматикализације у сфери руске и српске заменичке рефлексивности.

У општим закључцима би били резимирани укупни резултати истраживања и било би указано на могуће правце даљег истраживања.

У прилогу би могао бити дат регистар обрађених рефлексивних заменичких речи у руском и српском језику.

Таква структура дисертације је сасвим прихватљива и пружа добре могућности да се резултати истраживања презентују научној јавности на јасан, прегледан, конзистентан и убедљив начин.

ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је Александра Јовић подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је проф. др Предраг Пипер подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнесеног, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Александре Јовић и предложене теме докторске дисертације: *Заменичка рефлексивност у руском језику у поређењу са српским*, а да се за ментора именује др Предраг Пипер, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, у пензији.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

Др Предраг Пипер, редовни професор у пензији

Др Биљана Марић, доцент

Др Радослава Трнавац, ванредни професор

Београд, 28. августа 2019.